

2. ÚDAJE O SOUČASNÉM STAVU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V ŘEŠENÉM ÚZEMÍ A JEHO PŘEDPOKLÁDANÉM VÝVOJI, POKUD BY NEBYLA UPLATNĚNA ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACE

Na území Olomouckého kraje dochází od 90-tých let k postupnému zlepšování stavu životního prostředí, zejména v oblasti nakládání s odpady, čištění vod a v některých ukazatelích rovněž u emisní situace a imisního stavu ovzduší.

Tak např. v roce 2001 poklesly oproti roku 2000 emise znečišťujících látek v celém Olomouckém kraji ze stacionárních zdrojů u tuhých látek o 17,8 %, u SO₂ o 9,8 %, u CO o 10,4 % a u C_xH_y o 2,8 %. U emisí NO_x však došlo v této kategorii k nárůstu o 10 %, způsobeném zejména růstem intenzity dopravy.

Imisní stav ovzduší je zejména v okresních městech průběžně sledován prostřednictvím monitorovacího systému. Nejmenší zatížení imisemi v Olomouckém kraji vykazovala stanice AIM umístěná ve městě Jeseník.

V Olomouckém kraji i nadále zůstává stálým problémem překračování limitních hodnot u suspendovaných částic velikostní frakce PM₁₀ a u přízemního ozonu. Příčinou tohoto znečištění je silniční automobilová doprava (mobilní zdroje) ve všech větších městech Olomouckého kraje a sekundární prašnost.

Závažné střety zájmů v Olomouckém kraji vznikají na území chráněných krajinných oblastí (CHKO Jeseníky a CHKO Litovelské Pomoraví) a to m.j. na úseku využití nerostných surovin. Do prostoru CHKO Litovelské Pomoraví a jeho okolí jsou soustředěna významná ložiska štěrkopísků (Mohelnice 2, Štěpánov- Březce, Chořelice-Rozvadovice a další).

Obdobně na území CHKO Jeseníky nebo v jeho těsné blízkosti se nachází pět výhradních ložisek stavebního kamene, 5 nevyužívaných rudních výhradních ložisek, 3 výhradní ložiska vápence a tři výhradní ložiska kamene pro hrubou a ušlechtilou výrobu (viz příloha 6). Střety s těžbou vznikají i při ochraně dalších složek životního prostředí (vodní zákon, zákon o ochraně ZPF).

Výraznější vliv koncepce na území, chráněná ze zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny lze předpokládat rovněž realizací některých projektů dopravní politiky (silniční a železniční doprava, lanovky) event. i dalších, zejména liniových staveb (vzdušné vedení el. energie).

Výrazný vliv je nutno předpokládat i u výhledových vodních děl (průplav Dunaj- Odra- Labe či vodní nádrže se stálou hladinou nadržené vody).

2.1.Voda

Z celého posuzovaného území se téměř $\frac{1}{4}$ nachází v chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV), vyhlášené nař. vlády č. 85/1981 Sb. (Kvartér řeky Moravy), 10/1979 Sb. (Žamberk- Králíky), resp. 40/1978 Sb. (Jeseníky), s omezeními v těchto předpisech, resp. v ustanovení §28 zák.č. 254/2001 Sb., vodní zákon, uvedenými (viz tabulka 3). Nejpříznivější podmínky pro akumulaci a oběh podzemních vod vytvářejí kvartérní fluvialní sedimenty údolních niv a terasových stupňů řeky Moravy a jejích přítoků. Tyto skutečnosti vedly ve výše uvedených obdobích k vyhlášení Chráněných oblastí přirozené akumulace vod na posuzovaném území (viz obr.1). Příznivé geologické poměry se nalézají rovněž v krasových oblastech s podzemní vodou v kavernózním prostředí. Řada těchto podzemních vod je využívána pro potřeby zásobování obyvatelstva vodou.

Co se týče minerálních a léčivých vod, jejich zdroje jsou většinou podmíněny tektonikou. Hlavním typem v Olomouckém kraji jsou minerální vody uhličitě a sirovodíkové. Jejich vývěry na povrch podnítily vznik řady lázní. Mezi nejznámější patří lázně Velké Losiny se soustavou sirných pramenů, Bludov s radioaktivními sirnými prameny, Teplice nad Bečvou s termálními prameny sycenými hydrogenuhličitano-vápenato-hořečnatou kyselkou, která je jediným krasovým zřídlem a jediným přírodním výronem teplé kyselky v Českém masivu. Dále můžeme jmenovat lázně Jeseník s prostými, mírně radioaktivními vodami. Na území kraje se nalézá celá řada dalších, již však podstatně menších, minerálních pramenů, které jsou povětšinou využívány k lázeňským účelům, či jímány a plněny do lahví jako stolní minerální vody.

Tabulka 3- Chráněné oblasti přirozené akumulace vod na území Olomouckého kraje

| CHOPAV | Rozloha v rámci kraje, ha | % z rozlohy kraje | Rozloha celkem, ha | % z rozlohy kraje |
|---------------------|---------------------------|-------------------|--------------------|-------------------|
| Kvartér řeky Moravy | 5 723 200 | 11,0 | 12 311 900 | 24 |
| Jeseníky | 4 583 000 | 9,0 | | |
| Žamberk-Králíky | 2 005 700 | 4,0 | | |

Zdroj: MŽP

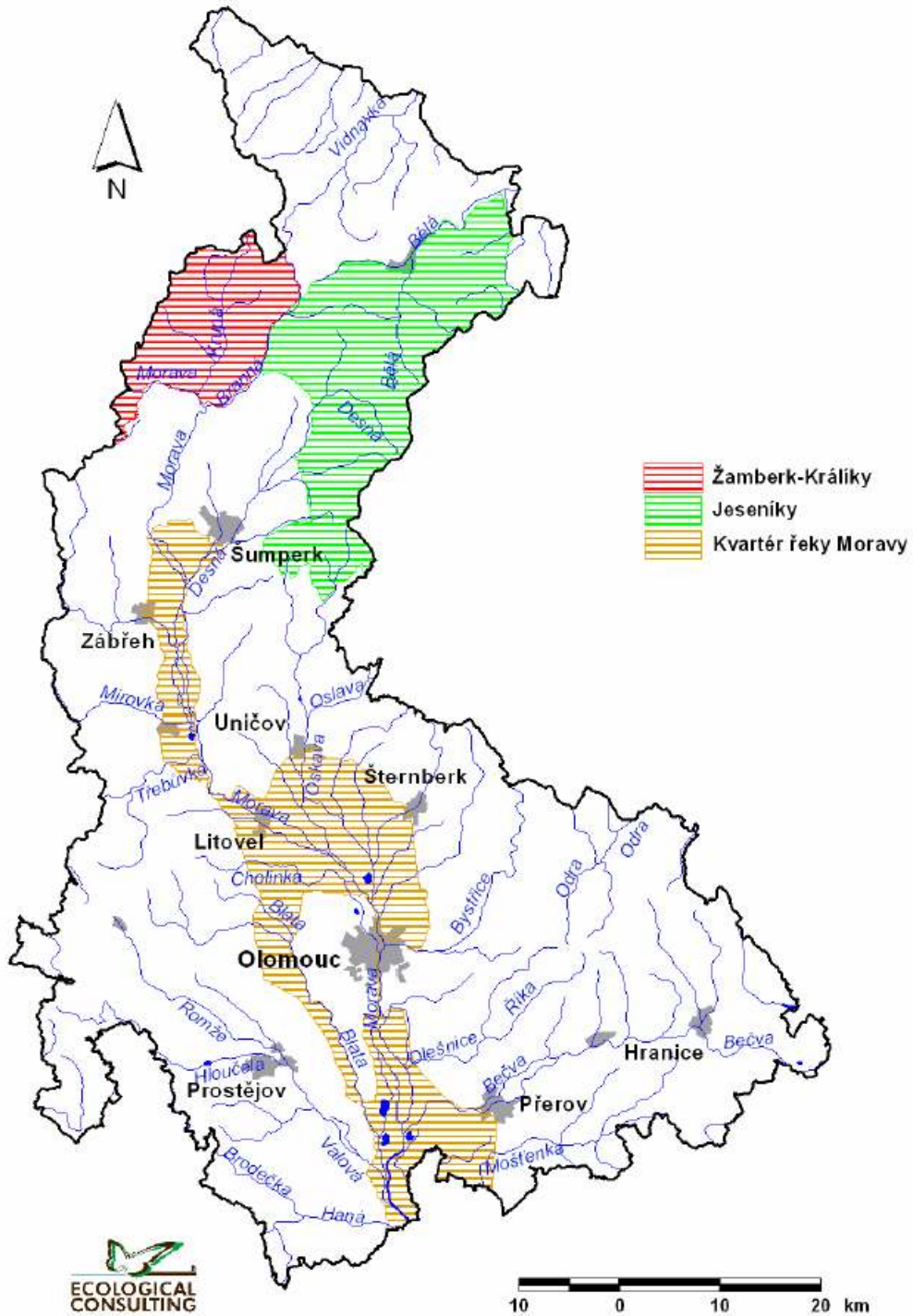
Ochranná pásma (OP) vodních zdrojů v území jsou stanovena jak pro zdroje podzemní, tak povrchové vody, využívané pro zásobování pitnou vodou. Toto se ale na území

kraje uskutečňuje převážně ze zdrojů podzemních (Kvartér řeky Moravy). Kvalita vody u zdrojů hromadného zásobování vesměs vyhovuje vyhlášce MZ č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah její kontroly. Jen ve výjimečných případech nevyhovují ukazatele antropogenního znečištění. Využití vodních zdrojů t.č. stagnuje a nedosahuje v průměru ani 75 % jejich vydatnosti.

Zásobováno pitnou vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu je celkem 87,2 % obyvatelstva Olomouckého kraje. Další nárůst se očekává s předpokládaným rozšiřováním vodovodů pro veřejnou potřebu v dalších obcích (např. postupným dobudováním vodovodu Pomoraví). Největšími provozovateli vodovodní sítě v kraji jsou velké vodárenské společnosti – Středomoravská vodárenská společnost, a. s. Olomouc, Vodovody a kanalizace Přerov, a. s., Vodovody a kanalizace Prostějov, a. s., Šumperská provozní vodohospodářská společnost Šumperk, a. s. a Vodovody a kanalizace Jesenicka, a. s.

Z největších pramenišť Olomouckého kraje lze uvést zejména Olomouc- Černovír, Pňovice- Březové a „Litovel- Čerlinka“, jehož vydatnost dosahuje 250 l/s, čímž toto představuje jeden z nejvýznamnějších zdrojů kvalitní podzemní vody na Moravě. Z tohoto posledně uvedeného prameniště je část vody dodávána i pro skupinový vodovod Olomouc.

Obrázek 1-Chráněné oblasti přirozené akumulace vod



Prameniště je propojeno rovněž se systémem oblastního vodovodu pro veřejnou potřebu „Pomoraví“.

Ochranná pásma vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu činí t.č. ve smyslu zákona č. 274/2001 Sb. o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu, v platném znění, vesměs 1,5 m (max. 2,5 m) na každou stranu od vnějšího líce potrubí (výjimečně více).

Vodní zdroje v území by, dle dikce průvodní zprávy posuzované koncepce, neměly být (co do vydatnosti a kvality) navrhovanými opatřeními negativně ovlivněny. Vydatnost zdrojů je dostačující jak pro současný odběr, tak pro jeho případné zvýšení v budoucnu. Kvalita vody ve zdrojích hromadného zásobování vodou v daném území vesměs vyhovuje vyhlášce č.252/2004 Sb. a její negativní ovlivnění koncepcí je vzhledem k hloubce saturované zóny a hydrogeologickým poměrům nepravděpodobné.

V rámci dobudování sítě vodovodů (zvláště oblastních) v daném území zařazuje posuzovaná koncepce některé z těchto vodních děl nadmístního významu do kategorie veřejně prospěšných staveb. Z významných vodních děl tak lze jmenovat:

*propojení úpravny vody Dubicko se skupinovým vodovodem Litovel

*napojení vodních zdrojů Leština, Hrabová, Zvole a Lukavice na úpravnu vody Dubicko

*připojení skupinového vodovodu Prostějov na skupinový vodovod Olomouc

*vodovodní řad ze skupinového vodovodu Jesenicka do Polska

Území jednotlivých obcí Olomouckého kraje je odkanalizováno vesměs jednotnou kanalizací. Výjimečně jsou realizovány systémy oddílné kanalizace s tlakovým, event. i podtlakovým odvedením odpadních vod. Závazné termíny vybudování, resp. rekonstrukce kanalizací a čistíren odpadních vod (ČOV) jsou v současné době dány platným kogentním ustanovením vodního zákona (čl. II, bod 6 zákona č.20/2004 Sb.). Hodnocená koncepce tuto záležitost detailněji nespecifikuje vzhledem k tomu, že se jedná vesměs o místní charakter staveb/opatření.

Realizací těchto staveb nicméně dojde k významnému pozitivnímu ovlivnění kvality povrchových vod a následně k minimalizaci ohrožení kvality vod podzemních, a to i z nadmístního hlediska.

Jedná se zejména o stavby/rekonstrukce následujících ČOV:

- ČOV Jeseník
- ČOV Šternberk
- ČOV Lipník n/B
- ČOV Unčovice
- ČOV Bludov
- ČOV Dubicko

- ČOV Postřelmov
- ČOV Mohelnice

V domech napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu bydlelo v roce 2004 cca 72,6 % obyvatel kraje. V domech napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu s koncovkou na ČOV to bylo 64,9 % obyvatel kraje. U největších ČOV v kraji byly v minulosti dokončeny rekonstrukce a intenzifikace, což se projevilo snížením množství vypouštěného znečištění do povrchových vod. Další rekonstrukce probíhají např. u ČOV Mohelnice, Kojetín, jiné se připravují (např. Šternberk, Lipník n. B., Jeseník, Olšany).

Množství vypouštěných odpadních vod a počty obyvatel kraje, napojených na kanalizace uvádí tabulka 4 a tabulka 5.

Tabulka 4- Vypouštěné odpadní vody v roce 2004

| Druh odpadních vod | Množství, miliony m ³ |
|---|----------------------------------|
| vypouštěné do vod povrchových | 54,251 |
| vypouštěné do veřejných kanalizací | 30,598 |
| z toho: čištěné na ČOV (bez srážkových vod) | 29,366 |
| čištěné na ČOV (vč. srážkových vod) | 52,825 |

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 5- Obyvatelé, bydlící v domech, napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu

| | Počet v roce 2004 |
|--|-------------------|
| Obyvatelé, napojení na kanalizaci pro veřejnou potřebu | 461 177 |
| z toho: napojení na kanalizaci s koncovkou ČOV | 412 125 |

Zdroj: MŽP

V nedávné době (2004) byla do trvalého provozu uvedena rekonstruovaná ČOV Zábřeh a Uničov, do zkušebního provozu byla v témže roce uvedena ČOV Litovel. Povolena byla VI. etapa rekonstrukce ČOV Šumperk i rekonstrukce ČOV Šternberk. Nově byla realizována rovněž výstavba ČOV Bludov. Zahájena byla výstavba velkých vodohospodářských investic financovaných z fondů EU – ISPA I – dostavba kanalizační sítě ve městě Olomouci a na Jesenicku z fondu ISPA II – „Pitná voda a odpadní voda regionu Jeseník“, jejímž realizátorem je VaK Jesenicka, a. s

Recipienty vyčištěných odpadních vod jsou povrchové toky v území, zejména významné vodní toky (srovnej vyhl. č. 470/2001 Sb.) Morava, Bečva, Desná, Odra, Romže, Bělá a další.

Parametry nejdůležitějších z těchto významných vodních toků jsou uvedeny v tabulce 6.

Územím protéká dále celá řada drobných vodních toků (Loučka, Cholinka, Benkovský potok, Pytlácký potok, Měrotínský potok a mnoho dalších). Koncepce akceptuje v této části aktivity správců toků, spočívající v revitalizaci zmíněných toků, vytvoření podmínek pro migraci vodních živočichů a některé další vesměs udržovací práce ve smyslu vyhlášky MZe č. 470/2001 Sb..

Největšími znečišťovateli vodních toků v kraji stále zůstávají města Olomouc, Přerov, Hranice, Prostějov a Šumperk (výusti z čistíren odpadních vod – ČOV). Průmysloví znečišťovatelé (Precheza Přerov, Farmak Olomouc, bývalý LG Philips Hranice, Olšanské papírny) jsou až na dalších místech. Kvalita povrchových vod (rok 2004) v území v třídách jakosti, podle jednotlivých skupin ukazatelů je uvedena v tabulce 7.

Co se týče ochrany před povodněmi, lze říci, že značná část povodí významných vodních toků Morava, resp. Bečva je součástí vyhlášeného záplavového území. Pro významný vodní tok Morava bylo na př. toto původně stanoveno (pro Q100) určením OkÚ Olomouc č.j. ŽP-voda 131/92-234/1-Kop. ze dne 24.2.1992. Po změně vodohospodářské legislativy stanovil Krajský úřad Olomouckého kraje nové záplavové území tohoto významného toku. Záplavové území se tak kompletně nachází v oblasti, zahrnuté v posuzované koncepci, tak jak bylo vyhlášeno a v následujících letech upřesňováno Krajským úřadem Olomouckého kraje.

Tabulka 6- Parametry vybraných významných vodních toků v posuzovaném území

| Název toku | číslo hydrol. pořadí | celková délka toku, km | průtok v ústí, m ³ /s | plocha povodí, km ² | řád | správce toku |
|----------------------|----------------------|------------------------|----------------------------------|--------------------------------|-----|---------------------|
| Bečva spojená | 4-11-02-001 | 61,2 | 17,5 | 1625,7 | III | Povodí Moravy, s.p. |
| Bělá | 2-04-04-067 | 32,8 | 4,32 | 271 | III | Povodí Odry, s.p. |
| Březná | 4-10-02-035 | 31,3 | 1,75 | 130,4 | IV | Povodí Moravy, s.p. |
| Bystřice (do Moravy) | 4-10-03-092 | 53,9 | 1,8 | 267,4 | III | „ |
| Desná | 4-10-01-059 | 43,6 | 4,48 | 326,3 | III | „ |
| Haná | 4-12-02-009 | 57,1 | 1,7 | 607,8 | III | „ |
| Juhyně | 4-11-02-008 | 32,9 | 1,02 | 111,5 | IV | „ |
| Krupá | 4-10-01-012 | 19,2 | 2,02 | 112,7 | III | „ |
| Morava | 4-10-01-001 | 353,1 | 120 | 26 579,7 | II | „ |
| Moravská Sázava | 4-10-02-001 | 54,3 | 4,52 | 507,3 | III | „ |
| Odra | 2-01-01-028 | 861 | 610 | 118 600 | I | Povodí Odry, s.p. |
| Oskava | 4-10-03-054 | 50,4 | 3,53 | 571,8 | III | Povodí Moravy, s.p. |
| Romže (Valová) | 4-12-01-026 | 31,3 | 1,37 | 456,4 | III | „ |
| Třebůvka | 4-10-02-070 | 48,3 | 2,38 | 584,6 | III | „ |
| Vidnávka | 2-04-04-035 | 25,3 | 1,81 | 159,3 | III | Povodí Odry, s.p. |

Zdroj: Podniky Povodí, s.p.

K rozlivům do sídel a následným škodám dochází v některých částech této oblasti (litovelsko) již od průtoků Q10. Celkový průtok nivou Moravy při povodni v červenci 1997 činil na příklad v době kulminace 812 m³/s, přičemž hlavním korytem Moravy z tohoto množství protékalo pouze 225 m³/s. Stanovené záplavové oblasti při průtoku Q 100 v zmíněných tocích jsou uvedeny v příloze 5.

Tabulka 7- Procentní zastoupení profilů státní sítě jakosti vod v třídách jakosti vod podle skupin ukazatelů

| Skupiny ukazatelů | A | B | C | D |
|------------------------|----|----|----|----|
| Počet měřených profilů | 19 | 6 | 19 | 19 |
| Třída jakosti | % | | | |
| I | 0 | 33 | 5 | 5 |
| II | 16 | 50 | 21 | 26 |
| III | 47 | 17 | 53 | 47 |
| IV | 16 | 0 | 21 | 16 |
| V | 21 | 0 | 0 | 5 |

Zdroj: ČHMÚ

Záplavová území v povodí Odry (Bělá, Staříč, Zlatý potok, Černý potok) byla po podkladové stránce správcem povodí připravena a v současné době jsou příslušným vodoprávním úřadem ve smyslu ustanovení § 66 vodního zákona vyhlášována nebo již vyhlášena.

Podle předložené koncepce je nutno i nadále se záplavami v dotčeném území počítat. Minimalizace vzniklých škod by však mělo být dosaženo zejména následujícími opatřeními:

- Řádným výkonem funkce správce toku (čištění koryt, údržba upravených částí koryt)
- Stavba poldrů, event. vodních nádrží pro strategickou protipovodňovou ochranu, resp. zohlednění snižování důsledků klimatických změn, vč. jejich komplexního využití pro nadlepšování minimálních průtoků a další účely
- Vybudování / údržba, event. stabilizace ochranných protipovodňových hrází (litovelsko, přerovsko)
- Další opatření spíše místního významu (odlehčovací koryta, zkapacitnění mostů apod.)

Vývoj na tomto úseku bez provedení koncepce je jednoznačně negativní. Negativní důsledky by vznikaly zejména :

- v stagnující či zhoršující se kvalitě povrchových a podzemních vod
- devitalizace povrchových vod
- neodhadnutelné, event. zvyšující se negativní důsledky povodní
- následné škody na hospodářském rozvoji, trhu práce a kvalitě života obyvatel v území

2.2.Půda

Z předložených koncepčních materiálů vyplývá, že v posuzovaném území převažuje zemědělský půdní fond nad ostatními typy půdy. Ochrana půdního fondu patří k základní principům strategie trvale udržitelného rozvoje.

Zemědělská půda tvoří 53,5 % z celkové výměry kraje (viz tabulka 8). V období mezi roky 2003 a 2004 klesla výměra zemědělské půdy o 379 ha, z toho výměra orné půdy o 211 ha a výměra trvalých travních porostů o 163 ha. Největší úbytek zemědělské půdy v roce 2004 byl způsoben zábory půdy pro výstavbu průmyslových a obchodních komplexů a pro dopravní stavby. Přes pokračující trend zatravňování zemědělských půd podporovaný veřejnými finančními prostředky je průměrné zornění zemědělské půdy v Olomouckém kraji velmi vysoké, představuje 75 %. V severních oblastech kraje je patrný významnější pokles intenzity zemědělské výroby spočívající v uplatňování mimoprodukčních funkcí půdy a zemědělství. Pozitivním trendem je rovněž nárůst výměry pozemků PUPFL (45 ha oproti roku 2003) a vodních ploch (19 ha). Vodní a větrná eroze na zemědělských půdách je řešena

agrotechnickými opatřeními, případně technickými opatřeními, která jsou realizována převážně v rámci komplexních pozemkových úprav. Obsah rizikových prvků v zemědělských půdách monitoruje průběžně od roku 1992 ÚKZÚZ. Výsledky jsou vedeny v databázi Registr kontaminovaných ploch.

Tabulka 8- Bilance půdy a podíly z celkové výměry (stav k 31.12.2004)

| Druh půdy | stav k 31.12.2004 | |
|-----------------------------|-------------------|-------|
| | ha | % |
| zemědělská půda celkem | 276 081 | 53,5 |
| z toho:-orná půda | 208 298 | 40,4 |
| - trvalé travní porosty | 51 804 | 10,0 |
| nezemědělská půda celkem | 239 811 | 46,5 |
| z toho: -lesní půda (PUPFL) | 179 176 | 34,7 |
| - vodní plochy | 5 645 | 1,1 |
| celková výměra | 515 892 | 100,0 |

Poznámka: %- uvádí se podíl jednotlivých druhů půdy z celkové výměry půdy v kraji

Zdroj: ČÚZK

Kvalita půdy v řešeném území je poměrně vysoká. Nejcennější pozemky, zařazené do I. a II. třídy ochrany, tj. půdy jen výjimečně odnímatelné ze ZPF se nacházejí zejména v bývalých okresech Olomouc, Prostějov a Přerov. Jsou vesměs součástí rovinatých pozemků nivních půd v povodí řeky Moravy. Jedná se vesměs o černozemě či černozemní hnědozemě.

Půdy III. a vyšších tříd ochrany se nachází v hornatějších částech posuzovaného území (bývalý okres Šumperk).

Způsob a podrobnost zpracování vyhodnocení záboru odpovídá velikosti hodnoceného území. V rámci přehlednosti není možné zobrazit rozdělení zemědělských pozemků na jednotlivé druhy s podrobným vyznačením kvality podle BPEJ. Z tohoto důvodu jsou hodnoceny jen zemědělské pozemky nejlepší kvality v I a II třídě ochrany. Pod názvem ostatní jsou uvedeny veškeré ostatní plochy mimo lesních pozemků.

Do vyhodnocení záboru byly zařazeny jen vybrané liniové stavby – silniční doprava a územní systém ekologické stability – regionální a nadregionální. Ostatní návrhové plochy se do vyhodnocení záboru pro ZÚR nezařazují. Do záboru půdy pro územní systém ekologické stability jsou započteny jen zemědělské pozemky v I a II zóně ochrany. Nejsou započteny lesní pozemky, u kterých se jedná jen o změnu ve způsobu hospodaření na lesní půdě.

Pro plochy výše uvedených veřejně prospěšných staveb/opatření v posuzované koncepci je z pozemků ZPF vyčleněno hektarů:

| | I.třída | II.třída | Ostatní | Celkem |
|----------------|----------------|-----------------|----------------|---------------|
| Doprava | 271,6 | 127,5 | 273,5 | 683,9 |
| ÚSES | 1662,1 | 2320,7 | - | 9481,6 |
| Celkem | 1933,7 | 2448,2 | 273,5 | 10 175,5 |

Variantní řešení na př. u liniových staveb budou aplikována vesměs v rámci koridorů, navržených v hodnocených ZÚR.

V hodnocené ZÚR je dále uveden orientační zábor ZPF pro plochy pro podnikání v navržených rozvojových oblastech. Zábor půdy pro tento účel činí celkem 810 ha, z toho 595 ha zemědělských pozemků.

Vývoj na tomto úseku bez provedení koncepce by měl jak pozitivní, tak negativní vlivy na území. Většina lokalit záboru ZPF pro uskutečnění cílů koncepce je situována mimo zastavěná území. Jedná se převážně o liniové dopravní stavby (silniční, event. vodní) a vodní díla, event. o skladebné prvky ÚSES. Důsledky nerealizace koncepce (z důvodů ochrany půdního fondu) by měl na ochranu ZPF jednoznačně pozitivní vliv. V samotném rozvoji kraje by se ale tato skutečnost projevila v následujících jevech :

- ve stagnující či zhoršující se dopravní a technické infrastruktuře
- v navazujících důsledcích na lidské zdroje a trh práce
- stagnace či zhoršování emisních a hlukových poměrů od stávajících komunikací, především v zastavěných územích obcí
- neodhadnutelné, event. zvyšující se negativní důsledky povodní

- zbrždění či zastavení územního rozvoje, event. jeho rozvoj realizovaný na úkor zhoršení stavu životního prostředí

2.3. Lesy

Výměra lesů je v daném území nad průměrem ČR a činí 34,2 % výměry Olomouckého kraje, což představuje 175 596 ha. Největší rozloha pozemků určených k plnění funkcí lesa (PUPFL) je přitom v bývalém okrese Šumperk (58%).

Převážná většina lesů v daném území patří do kategorie lesů hospodářských (§9 lesního zákona č. 289/1995 Sb.), na druhém místě jsou (viz tabulka 9) lesy zvláštního určení (na př. některé porosty v CHKO a územích systému NATURA 2000 -Litovelské Pomoraví).

Poškození lesa abiotickými vlivy má klesající tendenci. Vítr nejvíce poškozuje lesní porosty na Šumpersku, Šternbersku a Prostějovsku. Soustředěné nahodilé těžby se ale vyskytují občas i na Jesenicku. Na nahodilých těžbách se významně podílí také sucho a mráz. Poškození imisemi (viz tabulka 10) má stagnující až klesající tendenci. Pokud jde o poškození biotickými činiteli, gradaci kůrovce se podařilo podchytit (zvýšený stav pouze v NPR Kralický Sněžník a okolí, t.j. v ptačí oblasti systému NATURA 2000 a v příhraniční oblasti s Moravskoslezským krajem a Vojenskými Lesy a statky, s. p. Lipník), ale byl registrován zvýšený výskyt obaleče a píďalek v okrese Olomouckém. Vysazený bobr evropský způsobuje poškození lužních lesů v oblasti Litovelského Pomoraví a na soutoku Moravy a Bečvy.

Tabulka 9- Kategorizace lesů

| Kategorie lesů | Rozloha,ha (r.2004) |
|-------------------|---------------------|
| Hospodářské | 136 838 |
| Ochranné | 6 027 |
| Zvláštního určení | 32 731 |

Zdroj: MZe, ÚHÚL

Tabulka 10 – Přehled vývoje poškození lesních porostů (dle družicových snímků)

| Plochy porostů v jednotlivých stupních poškození a mortality | | podíl plochy, % (k r. 2004) |
|--|---------|-----------------------------|
| Jehličnaté porosty | 0 | 9,7 |
| | 0/I | 27,8 |
| | I | 33,9 |
| | II | 17,1 |
| | IIIa | 6,6 |
| | IIIb-IV | 4,8 |
| Listnaté porosty | 0 | 4,3 |
| | 0/I | 28,6 |
| | I | 41,2 |
| | II | 18,6 |
| | IIIa-IV | 7,3 |

0-zdravé porosty

Zdroj MZe, STOKLASA Tech.

IV-odumírající porosty

Co se týče pásem ohrožení lesa (pásmo A až D), nejhorší pásmo, t.j. A (s posunem poškození o 1 stupeň za 5 let) se na území Olomouckého kraje nenachází. Rozložení ostatních pásem je zřejmé z mapové přílohy (příloha 7).

Věková i druhová skladba lesů v posuzovaném území je velmi pestrá. Zatímco v komplexu lužních lesů převažují listnaté porosty s přírodě blízkou dřevinnou skladbou, ve vrchovinné části území převažují jehličnaté lesy s převažujícími nepůvodními druhy dřevin.

Způsob a podrobnost zpracování vyhodnocení záboru odpovídá velikosti hodnoceného území.

Do vyhodnocení záboru byly zařazeny jen vybrané liniové stavby – silniční doprava a územní systém ekologické stability – regionální a nadregionální. Dále byl proveden odhad záborů půdy pro podnikání v RO (rozvojových oblastech). Ostatní návrhové plochy se do vyhodnocení záboru pro ZÚR nezařazují. Do záboru půdy pro územní systém ekologické stability však jsou započteny jen zemědělské pozemky, lesní pozemky (u kterých se jedná jen o změnu ve způsobu hospodaření na lesní půdě) započteny nejsou.

Záboru lesních pozemků v trasách liniových staveb není možné se vyhnout. Návrhy jednotlivých silnic jsou převzaty ze zpracované projektové dokumentace, kde již bylo přihlédnuto k tomu aby k narušení lesních porostů došlo v co nejmenší míře.

Pro plochy výše uvedených veřejně prospěšných staveb (doprava) v posuzované koncepci je tedy z pozemků PUPFL vyčleněno:

| | |
|-----------------------------|----------------|
| Lesy hospodářské..... | 44,75 ha |
| Lesy ochranné..... | 0,2 ha |
| Lesy zvláštního určení..... | 2,5 ha |
| Celkem..... | 47,4 ha |

Větší zábory pozemků představují zejména liniové stavby. Výhledově by z tohoto hlediska mohla být zásadní rovněž realizace výhledových vodních nádrží (viz tabulka 17).

Jistou roli by v tomto smyslu mohly hrát rovněž některé navrhované územní restrukturalizace, event. vegetační úpravy při tvorbě nadregionálních a regionálních ÚSES ve smyslu Krajského generelu těchto systémů.

Vývoj na tomto úseku bez provedení koncepce je spíše negativní. Koncepce vyžaduje relativně malý zásah do pozemků PUPFL a směřuje spíše k vytváření prvků ÚSES s přírodě blízkou dřevinnou skladbou lesa. Důsledky nerealizace koncepce (z důvodů ochrany půdního fondu) by měl na ochranu PUPFL jednoznačně pozitivní vliv. V samotném rozvoji kraje by se ale tato skutečnost projevila v následujících jevech :

- ve stagnující či zhoršující se dřevinné skladbě v místech s nepůvodními druhy
- těžko odhadnutelné následné škody na ekologické stabilitě těchto ekosystémů s eventuelními důsledky na trvale udržitelný rozvoj společnosti
- ve stagnující či zhoršující se dopravní a technické infrastruktuře
- v navazujících důsledcích na lidské zdroje a trh práce
- zbrždění či zastavení územního rozvoje, event. jeho rozvoj realizovaný na úkor zhoršení stavu životního prostředí

2.4. Ochrana přírody

V této kapitole je podáno hodnocení vlivů předložené koncepce na území, chráněná podle zákona č. 114/1992 Sb. Samostatně je ale podáno (část B Vyhodnocení vlivů) hodnocení těchto vlivů na území soustavy NATURA 2000.

V hodnoceném území se z velkoplošných zvláště chráněných území nachází (mimo uvedený systém NATURA 2000) dvě chráněné krajinné oblasti a to Jeseníky a Litovelské Pomoraví (viz příloha 8).

Chráněná krajinná oblast Jeseníky byla zřízena výnosem MK ČSR č.j. 9886/1969. Rozkládá se na celkové ploše 740 km² a to na severním okraji Moravy a české části Slezska na pomezí Moravskoslezského a Olomouckého kraje na území okresů Bruntál, Jeseník a Šumperk. Zahrnuje následující maloplošná zvláště chráněná území:

- 4 národní přírodní rezervace
- 18 přírodních rezervací
- 6 přírodních památek

Dále jsou v působnosti Správy CHKO Jeseníky Národní přírodní rezervace Kralický Sněžník a Národní přírodní památky Na Špičáku, Ptačí hora, Rešovské vodopády, Velký Roudný, Venušiny misky, Jeskyně Na Pomezí a Borový.

Území CHKO Jeseníky zahrnuje Hrubý Jeseník a přilehlé části Hanušovické a Zlatohorské vrchoviny. Reliéf odpovídá členité hornatině s hluboce zaříznutými údolními a táhlými zaoblenými hřbety. Geologicky je území tvořeno převážně kyselými horninami s nízkým obsahem živin (ruly, svory, fylity). Hlavním zástupcem půd jsou kambizemní podzoly, v nejvyšších polohách převládají humuso-železité podzoly místy zamokřené a zrašelinělé.

Potenciální vegetaci představují květnaté a kyselé horské bučiny, ve vyšších polohách přirozené smrčiny, alpínská společenstva a vrchoviště. Kleč je zde nepůvodní dřevinou. Nepřítomnost kosodřeviny v původní vegetaci je jedním z důvodů nesmírného druhového bohatství některých lokalit v alpínském pásmu. (Například z Velké kotliny se uvádí na 450 druhů vyšších rostlin, je to nejbohatší botanická lokalita v České republice.)

Klimaticky je převážná část území řazena do chladné oblasti, hřebeny pak patří k nejchladnějším oblastem v republice. (Praděd má roční úhrn srážek 1440 mm a průměrnou roční teplotu 0,9°C). Významným jevem jsou anemoorografické systémy, které se výrazně uplatnily při vzniku ledovcových karů a jejich floristické bohatosti.

Chráněná krajinná oblast Litovelské Pomoraví byla zřízena vyhláškou MŽP ČR č.464/1990 Sb. Jedná se o území podél meandrující řeky Moravy, rozkládající se zhruba mezi Mohelnicí a Olomoucí. Srdcem oblasti jsou lužní lesy, které společně se systémem tzv. selských hrází plnily již od středověku také protipovodňovou funkci. Nejpozoruhodnějšími biotopy lužních lesů jsou bezesporu periodické tůně, ve kterých se na jaře vyskytují vzácní korýši - žábřonožky a listonozi. Pro své mimořádné přírodní hodnoty zde byla vyhlášena celá řada maloplošných zvláště chráněných území (v okolí Litovle zejména NPR Ramena řeky Moravy a Vrapač, PR Litovelské luhy, PP Hvězda a Malá Voda). Mokřadní část CHKO byla v roce 1993 zařazena do Ramsarského seznamu významných mokřadů. Druhou polovinu oblasti tvoří masiv Doubravy, mírně zvlněná pahorkatina, kde se díky rozumnému hospodaření v minulosti (lichtensteinské panství) zachoval komplex chlumních doubrav. Na jižních svazích nad Moravou (PR Doubrava) dosahují své severní hranice rozšíření četné

teplomilné rostliny. Na druhém břehu Moravy se zvedá vápencový Třesín - NPP, výrazná krajinná dominanta severozápadní části CHKO, jenž se svými jeskyněmi a teplomilnými společenstvy luk a lesů na jižních svazích kontrastuje s nivou Moravy.

Metody a způsoby ochrany území CHKO jsou diferencovány podle rozdělení oblastí do čtyř zón vymezených s ohledem na přírodní hodnoty. Všechny čtyři zóny jsou v řešeném území zastoupeny.

Z uvedených zvláště chráněných území se koncepce dotýká obou velkoplošných zvláště chráněných území. Na př. CHKO Litovelské Pomoraví patří mezi naše největší a nejzachovalejší území lužní krajiny a je již dnes dotčeno provozem na rychlostní silnici R35 a železničním koridorem (trať č. 270), které byly postaveny ještě před vyhlášením CHKO. Severní část jeho území v k.ú. Moravičany, Doubravice může být dále narušena plánovanou výstavbou labské větve průplavu D-O-L v lokalitách přírodní rezervace (dále jen PR) Moravičanské jezero, PR Kačení louka a přírodní památka (dále jen PP) Za mlýnem. Předpoklad výstavby této větve kanálu je však ve vzdálenějším časovém horizontu než větev oderská.

Tam, kde se zvláště chráněné území nenachází, může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným právním předpisem **přírodní park** (§12 zák.č. 114/1992 Sb.) a stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území.

Krajinný ráz, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činnostmi snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině. K umístování a povolování staveb, jakož i jiných činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody.

Kategorie „přírodní park“ je totožná s bývalou kategorií „oblast klidu“. Podle § 90 zákona č. 114/92 Sb. se oblasti klidu, vyhlášené závaznými právními předpisy okresních národních výborů prohlašují za přírodní park. Do jisté míry se přírodní park podobá malé chráněné krajinné oblasti bez vlastní správy, tzn. jde o kulturní krajinu jak s ekosystémy přírodními, tak přírodě vzdálenými a rovněž se sídelními útvary (Petříček et al. 1999).

V Olomouckém kraji bylo vyhlášeno celkem 6 přírodních parků. Z toho 2 zasahují na území sousedního, Moravskoslezského kraje. Všechny uvedené parky se vyznačují vysokou krajinařskou hodnotou a výskytem řady zvláště chráněných druhů organismů. Z hlediska negativních antropogenních vlivů (viz příloha 10) lze předpokládat ovlivnění krajiny výstavbou elektrických vedení (PP Sovinecko) či komunikací (PP Březná, Údolí Bystřice).

Již v současné době je však nutno konstatovat dotčení části Přírodního parku Údolí Bystřice antropogenní činností. V minulosti realizovaná, nesourodá výstavba objektů pro individuální rekreaci lemující tok Bystřice znehodnotila jinak krajinářsky malebné údolí. Výstavba rekreačních objektů rovněž negativně ovlivňuje Přírodní park Velký Kosíř.

Celková rozloha přírodních parků v Olomouckém kraji činí 33 547 ha, což tvoří 6,52 % plochy kraje.

Co se týče významných krajinných prvků (dále jen VKP), tyto definuje zákon ČNR č. 114/1992, o ochraně přírody a krajiny ve svém paragrafu 3 následujícím způsobem: „Významný krajinný prvek jako ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná část krajiny utváří její typický vzhled nebo přispívá k udržení její stability“. Významnými krajinnými prvky (tzv. „ze zákona“) jsou lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy. Dále jsou jimi jiné části krajiny, které zaregistruje podle § 6 Zákona orgán ochrany přírody jako významný krajinný prvek, zejména mokřady, stepní trávníky, remízy, meze, trvalé travní plochy, naleziště nerostů a zkamenělin, umělé i přirozené skalní útvary, výchozy a odkryvy. Mohou jimi být i cenné plochy porostů sídelních útvarů včetně historických zahrad a parků. Zvláště chráněná část přírody je z této definice vyňata.

Základní povinnosti při obecné ochraně přírody týkající se VKP vyplývají z § 4 cit. zákona: „významné krajinné prvky jsou chráněny před poškozováním a ničením. Využívají se pouze tak, aby nebyla narušena jejich obnova a nedošlo k ohrožení nebo oslabení jejich stabilizační funkce. K zásahům, které by mohly vést k poškození nebo zničení významného krajinného prvku nebo ohrožení či oslabení jeho ekologicko-stabilizační funkce, si musí ten, kdo takové zásahy zamýšlí, opatřit závazné stanovisko orgánu ochrany přírody. Mezi takové zásahy patří zejména umísťování staveb, pozemkové úpravy, změny kultur pozemků, odvodňování pozemků, úpravy vodních toků a nádrží a těžba nerostů.

Samostatnou kategorií VKP představují tzv. registrované VKP v souladu s § 6 zákona č. 114/1992 Sb. Takovýchto VKP je na území Olomouckého kraje celkem 62. Zásady jejich ochrany jsou obdobné jako u VKP „*ex lege*“. Při realizaci hodnocené koncepce je nutno je respektovat v souladu s vyjádřeními jednotlivých orgánů ochrany přírody.

Z prvků ÚSES (viz příloha 8) se v Olomouckém kraji objevují všechny druhy biocenter i biokoridorů. Celková plocha nadregionálních biocenter činí 177 ha, s největším rozsahem ve správním obvodu obcí s rozšířenou působností Jeseník (49 ha), Litovel (21 ha) a Šumperk (20 ha).

Obdobná je situace u nadregionálních biokoridorů (celkem 445), kde největší počet těchto ÚSES je opět na správním území obce Jeseník (107), dále Hranice (87) a Šumperk (73).

U nadregionálních a regionálních prvků ÚSES bylo v posuzované koncepci provedeno jejich územní přehodnocení v souvislosti se zpracovaným Krajským generalem ÚSES

(AGERIS s.r.o., Brno, 2006). V případě zásadnějších střetů zejména s liniovými stavbami a vodními díly bylo nutno (zejména u biokoridorů) vedení těchto prvků výrazněji upravit oproti stavu dle celostátních ÚTP z r. 1996 (viz příloha 8). Řada těchto prvků je v území nově navržena. V první fázi korekcí bylo uvažováno na př. s těmito úpravami:

| Identifikace prvku ÚSES | Provedená změna |
|--------------------------------|------------------------|
| RBK 833, Raškov-K84 | zrušení+ přeložení |
| RBC 487, Račí údolí | rozšíření |
| RBK 837, Přemyslov-K89 | úprava trasování |
| NRBK Raškov-Jezernice | úprava trasování |
| RBK Bělkovice-V.Bystřice | nový návrh |
| RBK Hrdibořice-Náměšť n/H | nový návrh |
| RBC 428 Lukavice | rozčlenění+ nový návrh |

Pokud k takovéto úpravě nedošlo, dochází mnohdy k nežádoucím střetům těchto prvků s jinými záměry, na příklad k průchodu biokoridorů lokalitami, určenými pro akumulaci povrchových vod (NRBK Chropyňský luh-Oderská niva- nádrž Teplice, NRBK Praděd-Vrapač, Doubrava- nádrž Mohelnice).

V území je vyhlášeno celkem 266 ks památných stromů, z toho největší počet ve správním obvodu obcí s rozšířenou působností Šumperk (56), Litovel (43) a Jeseník (41).

Vývoj na tomto úseku bez provedení koncepce by byl jak vysloveně pozitivní, tak (z některých pohledů) i s negativními důsledky. Jako pozitivní by bylo možno spatřovat nerealizaci eventuelně necitlivě do krajiny umístěných liniových event. dalších staveb, byť v navržených koridorech. Negativní důsledky by se mohly objevit spíše zprostředkovaně, na př. na úseku ochrany veřejného zdraví (zásobování pitnou vodou), protipovodňových opatření, event. na úseku čistoty povrchových (resp. i podzemních) vod, jejich saprobního indexu a v navazujících hydroekosystémech.

Co se týče chráněných území či ÚSES, koncepce sice na jedné straně směřuje k jejich restrukturalizaci v území, resp. k ochraně či doplnění přírodě blízkou dřevinnou skladbou, na druhé straně však jejich polohu/rozlohu účelově mění či stávající stav jinak narušuje. Nerealizace některých liniových staveb nebo činností (zejména uvnitř nebo v těsné blízkosti chráněných území) je tak z pohledu ochrany přírody jednoznačně pozitivní možností.

Mimo hledisko ochrany přírody by se však jednalo o stagnaci v rozvoji území, v cestovním ruchu, zaměstnanosti a dalších aspektech, jak je jako prioritní stanoví schválená Politika územního rozvoje z dubna 2006.

2.5.Ovzduší

Z širšího pohledu lze mezi nejvýznamnější zdroje znečišťování ovzduší v Olomouckém kraji zařadit společnosti Dalkia Morava a.s. (Teplárna Přerov), Cement Hranice, a.s. (Cementárna Hranice), Dalkia Morava a.s. (Teplárna Olomouc), Olšanské Papírny a.s. (Kotelna Alojzov), SETUZA a.s. (Extrakce a rafinace tuků Olomouc), PRECHEZA a.s. (Chemická výroba Přerov), Lihovar Kojetín a.s. (Kotelna Kojetín), Cukrovar Vrbátky a.s. (Kotelna Vrbátky), OP Papírna, s.r.o. (Kotelna Olšany), UNEX Uničov a.s. (kotelna, slévárna, lakovny Uničov).

Z emisní bilance vyplývá, že v uplynulých pěti letech měly největší podíl v Olomouckém kraji v produkci tuhých znečišťujících látek a oxidu siřičitého stacionární zdroje znečišťování ovzduší. Tuhé znečišťující látky byly produkovány především malými zdroji znečišťování (lokální topeniště v obytných domech a bytech), na produkci oxidu siřičitého se pak nejvíce podílely velké zdroje znečišťování ovzduší. Největším producentem emisí oxidů dusíku, oxidu uhelnatého a uhlovodíků v uplynulých pěti letech byly mobilní zdroje znečišťování ovzduší (doprava). Částečné zlepšení situace se očekává od přesměrování tranzitní dopravy mimo hustě obydlená sídla a výstavby městských obchvatů. Emisní zatížení Olomouckého kraje je do značné míry nerovnoměrné, vzhledem ke koncentraci průmyslu a osídlení. Největší zdroje znečišťování ovzduší jsou lokalizovány v jižní části kraje, zejména se jedná o okresy Přerov a Olomouc. Celkové zatížení území kraje emisemi, dle kategorizace zdrojů znečištění ovzduší je v tabulce 11.

Stav ovzduší Olomouckého kraje je monitorován staniční sítí, kterou v počáteční fázi tvořilo celkem 15 stanic, z nichž 8 provozoval ČHMÚ (5 stanic automatizovaného imisního monitoringu - AIM, Olomouc, Přerov, Prostějov, Jeseník, Litovel, 3 stanice jsou manuální). Monitoring ovzduší dále zajišťuje 4 stanicemi hygienická služba, která provozuje 1 stanici AIM v Olomouci a 3 manuální stanice v Prostějově. Zbývající stanice jsou manuální a provozují je organizace resortu zemědělství. Doplňkově je dále sledován stav ovzduší odborem životního prostředí Magistrátu města Olomouc, který vlastní 3 manuální stanice.

Tabulka 11- Celkové emise hlavních znečišťujících látek ze zdrojů, podíly podle kategorií zdrojů znečišťování ovzduší (tis. t.rok⁻¹)

| | Rok | REZZO | TZL | SO ₂ | NO _x | CO | VOC | NH ₃ |
|------------------------------|------|-------|------|-----------------|-----------------|-------|-------|-----------------|
| Emise celkem | 2003 | 1–4 | 4,74 | 6,66 | 16,25 | 27,52 | 10,89 | 4,42 |
| | 2004 | 1–4 | 4,88 | 7,56 | 16,32 | 27,44 | . | 4,90 |
| Velké zdroje | 2003 | 1 | 0,34 | 4,90 | 2,98 | 2,37 | . | 0,57 |
| | 2004 | 1 | 0,30 | 5,31 | 2,79 | 2,34 | . | 1,06 |
| Střední zdroje | 2003 | 2 | 0,44 | 0,37 | 0,37 | 0,54 | . | 0,96 |
| | 2004 | 2 | 0,40 | 0,40 | 0,38 | 0,46 | . | 0,96 |
| Malé zdroje | 2003 | 3 | 1,91 | 1,01 | 0,79 | 3,94 | . | 2,76 |
| | 2004 | 3 | 1,82 | 1,47 | 0,81 | 4,32 | . | 2,76 |
| Mobilní zdroje ^{*)} | 2003 | 4 | 2,05 | 0,38 | 12,12 | 20,66 | . | 0,14 |
| | 2004 | 4 | 2,37 | 0,39 | 12,36 | 20,34 | . | 0,14 |

Data za rok 2003 jsou upravená, za rok 2004 předběžná.
^{*) zahrnutý emise z otěrů pneumatik, brzd a vozovek}

Zdroj: MŽP, Zpráva o ŽP 2004

V Olomouckém kraji i nadále zůstává stálým problémem překračování limitních hodnot (LV) u suspendovaných částic velikostní frakce PM₁₀ a u přízemního ozonu. Příčinou tohoto znečištění je silniční automobilová doprava (mobilní zdroje) ve všech větších městech Olomouckého kraje a sekundární prašnost. Největší překročení bylo naměřeno ročního průměru suspendovaných částic PM₁₀ na stanici v Přerově (41,9 µg.m⁻³). Dále došlo k překročení LV u 24hodinového aritmetického průměru PM₁₀ na stanicích v Přerově, Prostějově, Olomouci, Bělotíně a Dolních Studénkách, z toho nejvyšší hodnota byla naměřena na stanici v Přerově (75,3 µg.m⁻³). Ve srovnání s rokem 2003 došlo v roce 2004 k nepatrnému snížení imisí PM₁₀ (24 hodinový průměr) na stanicích v Přerově (z 84,3 na 75,3 µg.m⁻³), v Prostějově (z 67,0 na 58,8 µg.m⁻³) a v Olomouci (z 75,7 na 61,0 µg.m⁻³). K nejpostiženějším lokalitám z hlediska překračování LV pro PM₁₀ a ozon patří města Přerov, Olomouc, Prostějov a pro samotný ozon i Jeseník.

Z hlediska celkového hodnocení meziroční změny kvality ovzduší v Olomouckém kraji je situace stabilizována, neboť nedošlo k výraznějšímu navýšení imisí.

Vývoj na tomto úseku bez provedení koncepce se jeví spíše jako negativní. Koncepce předpokládá snížení emisní zátěže, a to jak ze stacionárních zdrojů znečištění, tak ze zdrojů mobilních. Jednoznačný pokles celkového množství emisí z dopravy by bylo možné (oproti nulové variantě) očekávat po realizaci navržených obchvatů jednotlivých obcí u znečišťujících látek CO, NO₂, C_xH_y, TZL, PM₁₀, metan, benzen a dalších. Z obdobných analýz však lze dovodit, že pokles celkových imisních koncentrací v území by u většiny znečišťujících látek po realizaci navržených obchvatů pravděpodobně nepřesáhl jednotky procent.

2.6.Ostatní

Doprava, vedená po stávající komunikační síti, procházející mnohdy centry obcí (Přerov, Šumperk, Litovel, Hranice) nesporně negativně ovlivňuje jak kvalitu ovzduší (viz kapitola 2.5.), tak hlukové poměry v jejím okolí. Komplexní hluková mapa kraje se však v současné době teprve zpracovává.

Hlukem se přitom rozumí zvuk, který může být škodlivý pro zdraví a jehož hygienické limity, včetně limitů pro chráněné venkovní prostory, stanoví prováděcí právní předpis (nař. vl. č. 148/2006 Sb.).

Chráněným venkovním prostorem se rozumí nezastavěné pozemky, které jsou užívány k rekreaci, sportu, léčení a výuce, s výjimkou prostor určených pro zemědělské účely, lesů a venkovních pracovišť. Chráněným venkovním prostorem staveb se rozumí prostor do 2 m okolo bytových domů, rodinných domů, staveb pro školní a předškolní výchovu a pro zdravotní a sociální účely, jakož i funkčně obdobných staveb. Rekreace zahrnuje i užívání pozemku na základě vlastnického, nájemního nebo podnájemního práva souvisejícího s vlastnictvím bytového nebo rodinného domu, nájmem nebo podnájmem bytu v nich.

V řadě případů lze u stávajících komunikací konstatovat, že přípustné ekvivalentní hladiny hluku, dané nař. vl. č. 148/2006 Sb. jsou překročeny. Mnohdy se přitom jedná o překročení maximální přípustné hranice, (s nejvyššími korekcemi dle nař.vl.148/2006 Sb.) tj. denní intenzity 70 dB(A) .

Na druhé straně přenesení hluku z dopravy do volné krajiny (po realizaci obchvatů) může nepříznivě působit na faunu v těchto místech. Závažná situace tak může vzniknout zvláště při průchodu těchto liniových staveb územími systému NATURA 2000, či umístováním koridorů těchto staveb v jejich těsné blízkosti (komunikace R43, I/44, I/60, II/369). Specifickou oblastí jsou i zdroje, kde se předpokládá nárazový vysokoenergetický hluk, působící mimo obyvatele zejména na ornitofaunu (letišť Přerov).

Jak vyplývá ze studií chování živočichů, jsou ptáci hladinou hluku výrazně ovlivňováni (Reijnen et al. 2002). Mezní hladiny hluku udává tabulka 12. V místech s vyšším hlukovým

zatížením bylo zjištěno výrazné snižování počtu hnízdících ptáků. Některé druhy taková území opouští úplně a nehnízdí v nich.

Silniční síť kraje je tvořena silnicemi I., II. a III. třídy a rychlostními silnicemi v celkové délce 3 556 km. V roce 2005 proběhlo v tomto smyslu nové celostátní sčítání dopravy.

Z průzkumů silniční sítě ve vlastnictví Olomouckého kraje vyplývá, že silnice II. a III. třídy jsou z hlediska údržby a oprav dlouhodobě podfinancované. Vnitřní dluh je odhadnut na 7,5 až 12 mld. Kč a řešení je dlouhodobou záležitostí. Pro rozsáhlejší modernizaci silnic II. a III. třídy si Olomoucký kraj půjčuje od Evropské investiční banky 900 mil. Kč na akce, které budou realizovány v období 2006–2008.

Tabulka 12- Mezní hodnoty hluku (v dB) pro hnízdící ptáky. Při nižších hodnotách by density ptáků neměly být hlukem výrazně ovlivněny

| Prostředí | Mezní hodnoty hluku pro jednotlivé druhy | Mezní hodnoty hluku pro sledované druhy dohromady |
|-------------------------|--|---|
| Les | 36 – 58 | 42 – 52 |
| Otevřené travní porosty | 43 – 60 | 47 |

zdroj: Reijnen et al., 2002

Z širšího pohledu na intenzity dopravy u komunikací Olomouckého kraje patří mezi nejzatíženější úseky silnice I. třídy, např.:

- v Olomouci - silnice I/35, ul. Velkomoravská (přes 49 tis. vozidel za den)
- v Olomouci - silnice I/35, estakáda (přes 45 tis. vozidel za den)
- v Hranicích na Moravě - silnice I/47 (přes 23 tis. vozidel za den)
- v Prostějově - silnice I/46, estakáda (přes 22 tis. vozidel za den).

Základním nedostatkem silniční infrastruktury Olomouckého kraje je, že není dostatečně propojena s dálniční sítí ČR. Hlavní tahy používané i pro dálkovou dopravu vedou ve většině případů průtahy měst a obcí, což má velice negativní vliv na životní prostředí v těchto sídlech (hluk, prašnost, smog, zvýšená koncentrace oxidů dusíku).

Pro zlepšení životního prostředí obyvatel měst a obcí v průjezdním úseku silnic II. a III. třídy se pokračuje s realizací protihlukových opatření odsouhlasených Krajskou hygienickou stanicí Olomouckého kraje. V roce 2005 byla zahájena realizace protihlukových opatření v Prostějově, Přerově, Litovli a Zábřehu.

V rámci zkvalitňování dopravního napojení na Polskou republiku kromě již dokončené stavby silnice z Vidnavy na hraniční přechod směr Kalków, zahájil Olomoucký kraj v roce 2005 výstavbu silnic k hraničním přechodům Nová Seninka–Nowa Morawa a Travná–Ladek Zdrój. Dále se připravuje oprava silnic k hraničním přechodům Bernartice–Dziewietlice, Bílá Voda–Zloty Stok, Zlaté Hory–Konradow. Financování se předpokládá ze zdrojů evropské iniciativy INTERREG IIIA.

Olomoucký kraj pokračuje dílčími kroky na rozšiřování Integrovaného dopravního systému Olomouckého kraje do dalších oblastí svého území. Tento systém má za cíl zkvalitnit a zatraktivnit přepravu cestujícím, zejména nabídkou jednotného jízdního dokladu a jednotných přepravních podmínek u všech dopravců začleněných do systému. Výsledným efektem je posílení konkurenceschopnosti veřejné dopravy vůči individuální dopravě. Území celého kraje je uspořádáno do dopravně-tarifních zón, z nichž většina je již zprovozněna.

Tarif IDSOK nabízí pravidelným cestujícím cenově výhodné předplatní jízdní doklady. Degresivní konstrukcí ceny předplatních jízdních dokladů se cestujícím nabízí další motivační složka k preferenci veřejné dopravy před IAD. Zavedením zlevněného žákovského jízdného se rozsah jízdních výhod ještě rozšířil.

System se v jednotlivých realizačních etapách rozšiřuje, nyní je připravovaná k integraci trať 292 dopravce České dráhy, a. s. Tento krok umožní cestujícím přestup mezi jednotlivými systémy autobusové a železniční dopravy. Současně dojde ke zcelení dopravní nabídky v území okresu Jeseník. Na jeden jízdní doklad zde bude možné cestovat veškerou regionálně významnou dopravou.

Co se týče střetů ochrany životního prostředí se zájmy, chráněnými horním zákonem (zákon č. 44/1988 Sb. v platném znění), vznikají v hodnoceném území závažné konflikty zájmů na tomto úseku.

Na území Olomouckého kraje se nachází 171 výhradních ložisek nerostných surovin, z nich 54 je těženo. Počtem výhradních ložisek jsou nejvíce zastoupeny stavební kámen (39 ložisek), štěrkopísky (29 ložisek) a dekorační kámen (27 ložisek). Dále je na území kraje evidováno 14 ložisek cihlářských surovin, 14 ložisek vysokoprocentních vápenců, 13 ložisek vápenců ostatních, 9 ložisek grafitu, po třech ložiskách karbonátů pro zemědělské účely, dolomitu a cementářské korekční suroviny.

V současné době je v kraji velmi významná těžba vápenců (ložiska Hranice–Černotín, Vitošov). Regionální rámec přesahuje rovněž těžba kamene pro hrubou a ušlechtilou kamenickou výrobu a těžba stavebního kamene (Haňovice, Bělkovice–Jívová, Lipník–Podhůra, Hrabůvka). Velmi významnou roli hraje v kraji rovněž produkce štěrkopísků (ložiska Mohelnice, Náklo, Tovačov, Hustopeče nad Bečvou, Grygov, Krčmaň). Těžba cihlářských surovin probíhá v regionálním měřítku (Nasobůrky–Janovice, Olomouc–Nová Ulice, Hranice).

Nejvýznamnějším zásahem do půdního fondu při těžbě nerostných surovin v kraji je těžba štěrkopísků z náplavů řeky Moravy a Bečvy. V této oblasti, vzhledem k hladině podzemní vody, vede těžba ke ztrátě půdního profilu v bonitní kategorii I.–II. (okolo 30 %). Část pozemků dotčených těžbou je zpět vrácena rekultivacemi k novému použití.

K dalším střetům zájmů dochází mezi územními systémy ekologické stability (ÚSES) a vymezením ložisek nerostných surovin. Prvky ÚSES nadregionálního a regionálního významu pokrývají cca 75 % území Olomouckého kraje. Na nadregionální biokoridor povodí Moravy jsou vázána nejvýznamnější ložiska písků a štěrkopísků (např. Dubicko-Háj, Grygov-Tážaly, Hulín, Mohelnice-Moravičany, Tovačov a další).

Závažné střety zájmů s těžbou nerostných surovin vznikají na území chráněných krajinných oblastí (CHKO) – CHKO Jeseníky a Litovelské Pomoraví, vč. odpovídajících území systému NATURA 2000 (zvláště evropsky významných lokalit). V rámci CHKO Jeseníky se nachází celkem 13 ložisek a prognózních zdrojů, střetovými plochami jsou hlavně plochy dvou činných ložisek (Bukovice a Ondřejovice), jejichž vliv na CHKO Jeseníky je minimální. Do prostoru CHKO Litovelské Pomoraví jsou soustředěna významná ložiska štěrkopísků (Mohelnice-Moravičany, Mohelnice 2, Štěpánov-Březce, Černovír, Mladeč-Víska, Černovír, Horka, Chomoutov).

Maloplošnými chráněnými územími je dotčeno 7 dobývacích prostorů (DP), z nichž jsou 3 v těžbě – DP Hranice, DP Mohelnice a DP Tovačov IV. Mimo to jsou dotčeny i bloky zásob těžných ložisek. Jak je z uvedeného zřejmé, není otvírání nové těžby v ZCHÚ z tohoto pohledu vhodné.

Z vodohospodářského hlediska je těžba surovin především limitována na územích chráněných oblastí přirozené akumulace vod (CHOPAV), v ochranných pásmech vodních zdrojů, v ochranných pásmech přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod. Celkově se v kraji Olomouc na územích CHOPAV nachází 123 bloků zásob ložisek nerostných surovin.

V souvislosti s ochranným pásmem vodního zdroje (OP) je na Olomoucku jedním z nejvíce diskutovaných střetů provoz lomu Měrotín-Skalka. K nejvýraznějším střetům těžebních a vodohospodářských zájmů na Přerovsku dochází v prostoru štěrkovišť s intenzivní těžbou v Tovačově (Tovačov I, Tovačov II a Tovačov III), kde je zároveň čerpána voda z místních štěrkovišť pro pitné účely. Na Prostějovsku v současné době dochází ke střetům zájmů při těžbě stavebního kamene v Rozstání, kde se ložisko nachází ve vnějším OP 2. stupně. Na Šumpersku jsou ve střetu s OP 2. stupně ložiska Dubicko-Háj, Leština, Nemilka a těžené ložisko Zábřeh-Račice.

Na území Olomouckého kraje se nachází 10 území s vyhlášenou či připravovanou ochranou přírodních léčivých a lázeňských zdrojů (minerální vody, termální a léčivé slatiny). Významné využívané ložisko ostatního vápence a cementářské a korekční

sialitické suroviny Hranice-Černotín zasahuje do ochranného pásma minerálních pramenů Lázně Teplice nad Bečvou. Některé významné prognózní zdroje stavebních surovin, včetně nevýhradních ložisek šterkopísků se nacházejí v ochranném pásmu přírodních léčivých zdrojů Horní Moštěnice na Přerovsku.

V případě kumulace střetů těžby nerostů s ochranou přírody a krajiny, s vodohospodářskými zájmy a ochranou ZPF mnohdy nezbývá než rebilance ložiska s převedením jeho části do zásob vázaných či nebilančních.

Ke starým ekologickým zátěžím na území Olomouckého kraje patří zejména staré skládky, kterým byly stanoveny zvláštní podmínky nebo které byly využívány bez povolení k ukládání odpadů po účinnosti zákona č. 238/1991 Sb., o odpadech. Z hlediska kvantitativního je možno tyto zátěže z převážné většiny hodnotit jako lokální.

Další skupinu starých ekologických zátěží představují objekty a areály bývalých průmyslových podniků. Tyto zátěže jsou sanovány na základě smluv s Fondem národního majetku ČR.

V současné době probíhají sanační práce na území Olomouckého kraje v následujících lokalitách:

- Sigma Lutín, a. s. v konkurzu (sanace t.č. pozastavena), MORA MORAVIA, a. s. Hlubočky-Mariánské údolí a Šternberk, bývalý areál ETA, a. s. Litovel (nový vlastník Head Sport, s. r. o. Litovel), VELAMOS, a. s. Sobotín a VELAMOS, a. s. Zlaté Hory v konkurzu, UNEX, a. s. Uničov, Siemens Elektromotory, s. r. o. Mohelnice, EKOZIS, spol. s r. o. Praha v lokalitě Vikýřovice, sanace v areálu ČSAD Ostrava na ulici Rolsberská, DS PHM Benzina Vikýřovice a sanace havárie v katastrálním území Zvole v místě bývalé čerpací stanice PHM, s. p. Benzina v likvidaci, MEP Postřelmov, a. s.
- Sanační práce dále probíhají na železničních stanicích ČD DKV v lokalitách Olomouc, Hanušovice, Šumperk, Lipová lázně. Většinou se jedná o odstraňování nepolárních extrahovatelných látek (NEL) z podzemních vod.

Jak z výše uvedeného vyplývá, jsou velkým problémem v kraji některé dosud nedokončené sanace starých ekologických zátěží, u kterých hrozí nebezpečí znečištění zdrojů pitné vody sloužící pro hromadné zásobování.

Dalším problémem je včasné zajištění odkanalizování a čištění odpadních vod u aglomerací nad 2 000 EO. Toto je požadováno „euronovelou“ vodního zákona (čl. II), vytvořenou pro splnění závazku ČR vůči ES v rámci naplnění Směrnice Rady č. 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod. Splnění tohoto závazku naráží zejména na velkou finanční náročnost i termínovou napjatost.

V rámci projektu TRANSCAT (Integrované vodní hospodářství přeshraničních povodí) pokračoval Olomoucký kraj ve spolupráci s Polskou republikou (Opolským vojvodstvím) na systému podpory při rozhodování ve vodním hospodářství. Projekt je zaměřen na identifikaci, časovou a prostorovou analýzu sociálních, ekonomických a environmentálních problémů při využívání vodních zdrojů v povodí řeky Bělé. Dále se zabývá i nesoulady vyplývajícími z rozdílnosti české a polské legislativy pro oblast vodního hospodářství. Smyslem projektu je optimalizace a integrace vodního hospodářství, zavedení hospodaření s vodou v povodí bez ohledu na správní členění, vyřešení přeshraničních konfliktů vyplývajících z rozdílné legislativy, podpora udržitelné spotřeby vody, snižování negativních dopadů nejednotného způsobu v hospodaření s vodou a vytvoření vhodných nástrojů k řešení výše zmíněných problémů, včetně nalezení vhodných komunikačních kanálů.